

NATURA 2000-GBIED: WIERDENSE VELD

VERSLAG VELDBEZOEK 29 AUGUSTUS 2017

Aanwezig namens Provincie:

[REDACTED] J, [REDACTED] J, [REDACTED] J,
[REDACTED] J

Aanwezig namens Terreinbeheerder:

[REDACTED] J (Landschap Overijssel)

Datum & tijd bezoek:

29 augustus 2016, 8:30-13:00uur

Startlocatie:

de Schaapskooi (Dalkruid, Nijverdal)

Doelen & Voorbereiding

Op 29 augustus 2017 hebben wij een bezoek gebracht aan het Natura 2000-gebied Wierdense Veld. Dit in het kader van het jaarlijkse veldbezoek zoals beschreven in hoofdstuk 6 van het Programma Aanpak Stikstof en het document 'Methodiek Veldbezoek PAS'. Het Wierdense Veld is recent aangewezen als Natura 2000 gebied. Er zijn daarom nog geen herstelmaatregelen in het kader van het PAS uitgevoerd in het gebied, maar er heeft wel natuurherstel onder SKNL subsidie plaatsgevonden, waarvan resultaten zichtbaar zijn. Ook is er reeds een PAS gebiedsanalyse over het gebied opgesteld. Doel van dit bezoek was na te gaan of het beeld wat in de gebiedsanalyse van het gebied wordt geschetst en de bijbehorende maatregelen, in algemene zin aansluiten op wat we in het veld zien.

Wij hebben op de volgende locaties gekeken of er bijzonderheden of afwijkingen in het veld te zien waren ten opzichte van de verwachtingen uit de gebiedsanalyse:

1. Huurnerveld:
 - a. Natte laagtes waarin veenvorming plaatsvindt: H7120 Herstellend Hoogveen en H7110A Actief Hoogveen
 - b. H4030 Droge heide
2. Zuidelijk deel Notterveen
 - a. Veenplassen aan de oostkant van de Prinsendijk
 - b. Westkant Prinsendijk
3. Herstellend hoogveen (H7120) aan de noordwest kant van het Wierdense Veld, tevens ten westen van de Prinsendijk.
4. Uitstroomkanalen (a) Wulpenweg en Dwarsdijk (b), Hogelaarsleiding (c)

Gegevens:

- PAS Gebiedsanalyse Wierdense Veld
- Methodiek Veldbezoek PAS

Bijlage(n):

- Foto's (bijlagen 1.1 t/m 1.4)
- Kaart met de locaties die zijn bezocht (bijlagen 2.1a en 2.1b)
- Habitattypekaart (bijlage 2.2)

Bevindingen

Algemeen

Het Wierdense Veld betreft een veengebied op zandgrond, waar tot de jaren '50 tot op de zandondergrond is verveend. De zandpaden die door het gebied heen liggen zijn de oude ontginningswegen, nu in gebruik bij recreanten. Voor het behoud van het hoogveen is verdroging van het systeem (sterk wisselende (grond)waterstanden) de belangrijkste bedreigende factor. Ten behoeve van hydrologisch herstel is daarom in 1985 een foliescherm ingegraven onder de Prinsendijk, wat heeft geleid tot vernatting aan de oostzijde van de Prinsendijk, waardoor daar nu weer veenvorming plaatsvindt. Ook zijn in 2012 onder SKNL subsidie

folieschermen geplaatst onder de Dwarsdijk en de Wulpenweg. De hydrologische condities zijn hierdoor verbeterd (hoger en stabielere grondwaterpeil), maar er is nog steeds lokaal (waar de veenbodem het dunst is of de glydelaag afwezig is) veel verticale wegzijging, omdat de veenputten toen er veen gewonnen werd tot de minerale grond zijn afgegraven. Ook speelt de ontwatering in de omgeving en grondwateronttrekking voor de nabijgelegen drinkwaterwinning bij Hoger Hexel hier een rol in. Op een aantal plaatsen in het gebied, zoals aan de noordkant van het Huurnerveld en de zuidkant van het Notterveen, waar de laag van restveen relatief dik is, vindt echter boven verwachting goede veenontwikkeling plaats (waarneming LO).

Bevindingen per locatie

1. Huurnerveld

a. Natte laagtes waarin veenvorming plaatsvindt: H7120 Herstellend Hoogveen en H7110A Actief Hoogveen

In het Huurnerveld zijn veel natte laagtes aanwezig waarin veenvorming zichtbaar is. Nu vallen sommige van deze laagtes nog wel eens droog. Dit jaar is er relatief weinig neerslag gevallen in het voorjaar, waardoor het gebied ten opzichte van het PAS veldbezoek 2016 (tevens in augustus) een stuk droger is. Veel laagtes met waterveenmos en/of pioniervegetaties die vorig jaar onbegaanbaar waren, zijn dat nu wel vanwege droogval. Dit geldt bijvoorbeeld voor 'de brandgang' en de meeste andere ondiepe laagtes in de directe omgeving. Het stukje dat als Actief Hoogveen op de habitattypenkaart staat is nog wel relatief nat, de veenmossen zijn hier niet uitgedroogd en we treffen bultvormende veenmossen aan zoals Hoogveenveenmos en wrattig veenmos. Tevens is Kleine veenbes aanwezig.

Na uitvoering van de PAS maatregelen (aankoop en inrichting van percelen aan de buitenranden van het Wierdense Veld, peilverhoging en verondieping van de Hoogelaarsleiding), zal de droogval waarschijnlijk minder zijn, waardoor er meer permanent natte laagtes ontstaan. Dit komt de veenontwikkeling naar verwachting verder ten goede (herstel van het hoogveen en behoud actief hoogveen). In hoeverre meer externe hydrologische maatregelen nodig zijn zal in de eerste beheerplanperiode worden onderzocht (onderzoeksmaatregel M14).

b. H4030 Droge heide

Er is een kleine strook Droge Heide (H4030) in het gebied gekarteerd. Het gaat hier om struikheidebegroeiing op een zandbodem en niet om struikheidebegroeiing op verdroogde veenbodems. Er vergrassing met pijpenstrootje zichtbaar, welke momenteel wordt tegengegaan d.m.v. drukkibegrazing met schapen en het periodiek verwijderen van bosopslag. Met name de overgangszone van deze strook Droge Heide naar het veengebied is nog vervuurd met *Molinia*. Hier liggen kansen voor het interne beheer ter herstel van de gradiënt van droge heide naar het veengebied.

Ten opzichte van vorig jaar is niet of nauwelijks verandering waarneembaar, of er door de beheermaatregelen sprake is van kwaliteitsverbetering moet uit lange termijn monitoring blijken.

2. Zuidelijk deel Notterveen

c. Veenplassen aan de oostkant van de Prinsendijk

De Oostkant van de Prinsendijk is vernat sinds de plaatsing van de folieschermen in 1985, onder de Prinsendijk. Bovendien is de Prinsendijk bij de werkzaamheden aan het foliescherm opgehoogd. Hierdoor zijn er nu plassen aanwezig waarin permanent water staat. Dit was ook op het moment van het veldbezoek, zowel in 2016 als 2017 het geval en er is veenvorming zichtbaar aan de randen. Door het hogere grondwaterpeil in vergelijking met de westkant van de dijk (zie hieronder) is er aan deze kant minder bosopslag aanwezig.

d. Westkant Prinsendijk

Het terrein aan westkant van de Prinsendijk (andere zijde foliescherm, meer naar de buitenrand van gebied) is een stuk droger dan de hierboven beschreven oostkant. Er is ook meer vergrassing en veel meer verbossing (met name berk en wilg) zichtbaar. Hydrologische condities zijn en blijven naar verwachting hier niet optimaal, al zijn er ook hier nattere locaties te zien, waar veen aanwezig is (zie foto). Het terrein heeft tevens een belangrijke functie als bufferzone voor de veenkern. Dit is in lijn met de GA.

Verwijdering van bosopslag in het Notterveen staat voor dit jaar op de planning bij Landschap Overijssel.

3. Herstellend hoogveen (H7120) aan de noordwest kant van het Wierdense veld, tevens ten westen van de Prinsendijk (zie foto's 3a en b).

We vinden hier een aantal locaties die vrij vochtig zijn, min of meer op de plaatsen waarvan bekend is dat nog restveen aanwezig is. Hier zien we o.a. Wrattig Veenmos, Kleine veenbes en Lavendelhei. Omdat het hier niet om geïsoleerde veenputten gaat (zoals die in het Huurnerveld meer aanwezig zijn), maar om wat ondiepere laagtes waarvan de randen geleidelijk overlopen in de omgeving, is het goed mogelijk dat bij verdere vernatting van het gebied (PAS maatregelen) hier potentie ligt voor ontwikkeling van actief hoogveen. Dit kan verder worden onderzocht bij de lopende verkenning en afbakening van de PAS maatregelen.

4. Uitstroomkanalen

a. Wulpenweg (zie foto's bij 4a)

Het uitstroomkanaal op de Wulpenweg aan de Zuidkant van het Huurnerveld staat zoals verwacht in deze tijd van het jaar en gelet op de wegzijging hier via de bodem, geheel droog. Dit was in augustus 2016 het geval en is nu weer aan de orde, de situatie verschilt hier niet waarneembaar van vorig jaar (zie foto's)

b. Dwarsdijk en Hogelaarsleiding (zie foto 4b en 4c)

Het uitstroomkanaal op de Dwarsdijk, de uitstroom van het Huurnerveld, staat evenals het kanaal op de Wulpenweg droog. Dit was vorig jaar niet het geval, hierbij valt dus op dat het een stuk droger is dan vorig jaar, met name in het Huurnerveld. De klep van het uitstroomkanaal is naar aanleiding van de bevindingen tijdens het vorige PAS veldbezoek, met 5 cm omhoog gezet. Afspraak is echter om het verder omhoog zetten van de klep geleidelijk te doen, vanwege verdrinkingsrisico van waardevolle vegetatie en fauna. Echter de droogte die we tijdens deze zomer zien, pleit ervoor om de klep nog verder, zo niet volledig dicht te zetten, het doel van het peilbeheer is immers om in de droge zomerperiode water vast te houden in het gebied. Dit is dus nog steeds een aandachtspunt. Afspraak met LO is nu om te onderzoeken hoe dit verder te optimaliseren, waarbij zowel mogelijke verdrinkings schade als verdroging tijdens de zomer wordt tegengegaan. Dit kan in eerste instantie door een inschatting te maken van welke vegetatietypen langdurig onder water zouden kunnen komen te staan, wanneer de klep al in een vroeger stadium verder of helemaal wordt dichtgezet, met behulp van de vegetatiekaart en de AHN hoogtekaart. LO koppelt dit nog terug naar de provincie.

Het uitstroomkanaal op de Dwarsdijk voert water af naar de Hoogelaarsleiding, die ten tijde van het veldbezoek ook droog staat (4c). Duidelijk zichtbaar is dat de leiding een stuk dieper ligt dan de aangrenzende landbouwpercelen en het Wierdense veld. Bij de afbakening van het PAS maatregelenpakket zal worden onderzocht welke bijdrage dempen, verplaatsen of verondiepen van deze leiding kan leveren aan de Natura 2000 doelen en welke vernattingseffecten dit zal hebben op de omliggende landbouwpercelen.

Conclusie

De situatie in het veld komt overeen met de habitattypenkaart in de gebiedsanalyse, hoewel verdere verfijning van de kaart op basis van recentere vegetatiedata verzameld door de Bosgroep (kartering Notterveen) wellicht nog kan plaatsvinden. Omdat het gebied recent is aangewezen, zijn er nog geen PAS maatregelen uitgevoerd. Er is echter wel positief resultaat zichtbaar van de hydrologische herstelmaatregelen die onder SKNL subsidie zijn uitgevoerd (plaatsen folieschermen); er is weer veenontwikkeling zichtbaar.

De bevindingen leiden tot het beeld dat op dit moment geen aanvullingen ten aanzien van de PAS-maatregelen nodig zijn.

Dit verslag is vastgesteld door:

 J, 15 september 2017, namens Landschap Overijssel (digitaal akkoord gegeven)

 J, 15 september 2017, namens provincie Overijssel

Uitzicht over het Wierdense veld (voornamelijke H7120 Herstellend Hoogveen) vanaf de eind 2016 geplaatste uitkijktoren aan de noordkant van het gebied.

1. Huurnerveld

1a. Natte laagtes waarin veenvorming plaatsvindt: H7120 Herstellend Hoogveen en H7110A Actief Hoogveen

bultvormende veenmossen (waarschijnlijk Hoogveenveenmos), kenmerkend voor Actief Hoogveen

1b. H4030 Droge heide

2. Zuidelijk deel Notterveen

2a. Veenplassen aan de oostkant van de Prinsendijk

2b. Westkant Prinsendijk

3. Herstellend Hoogveen aan de noordwest kant van het gebied

a. Herstellend hoogveen (H7120)

b. Lavendelhei (*Andromeda polifolia*)

4. Uitstroomkanalen

4a. Uitstroomkanaal Wulpenweg

2016

2017

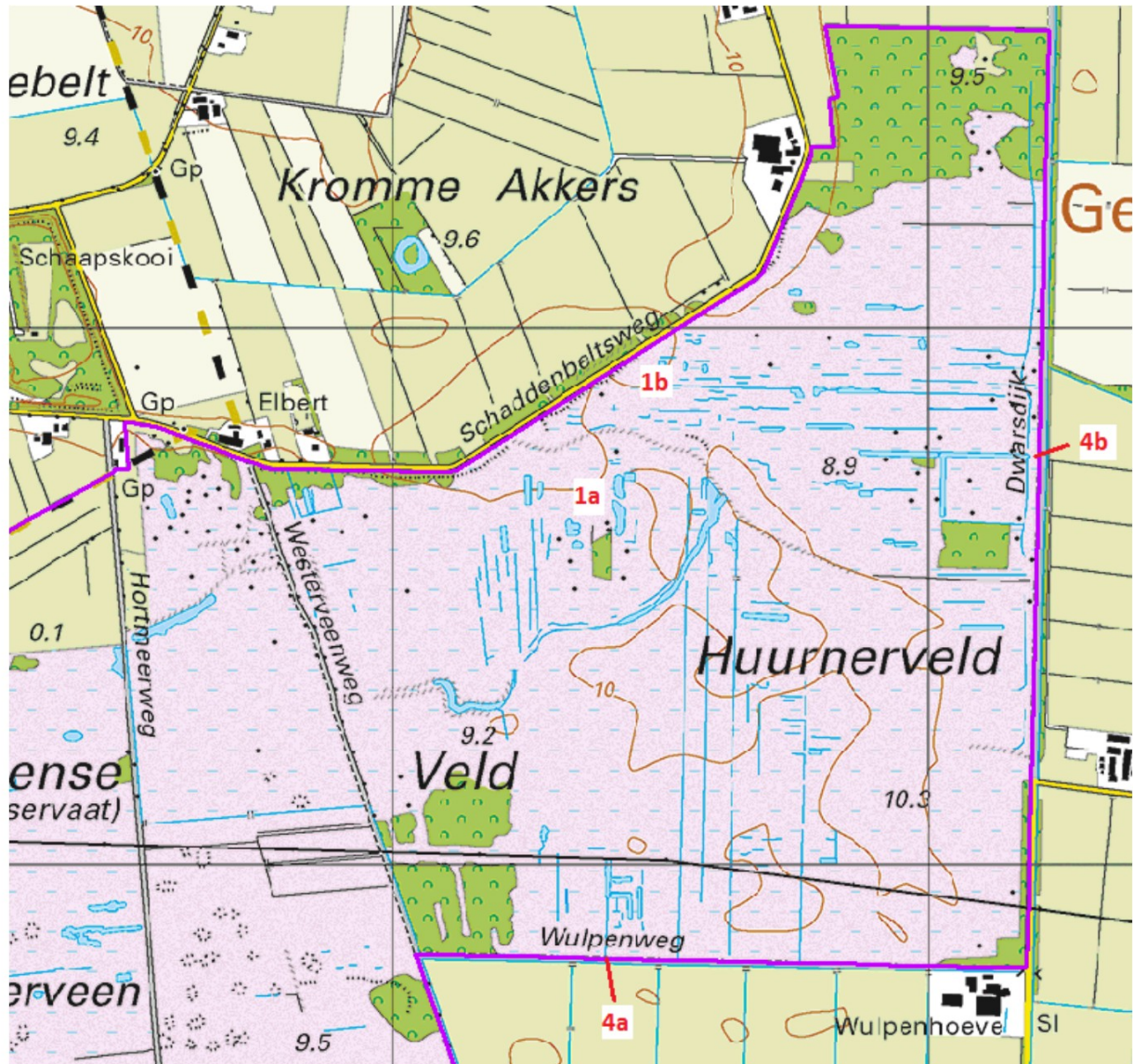
4b1. Uitstroomkanaal Dwarsdijk, 2016 (links) en tijdens het huidige veldbezoek 2017 (rechts)

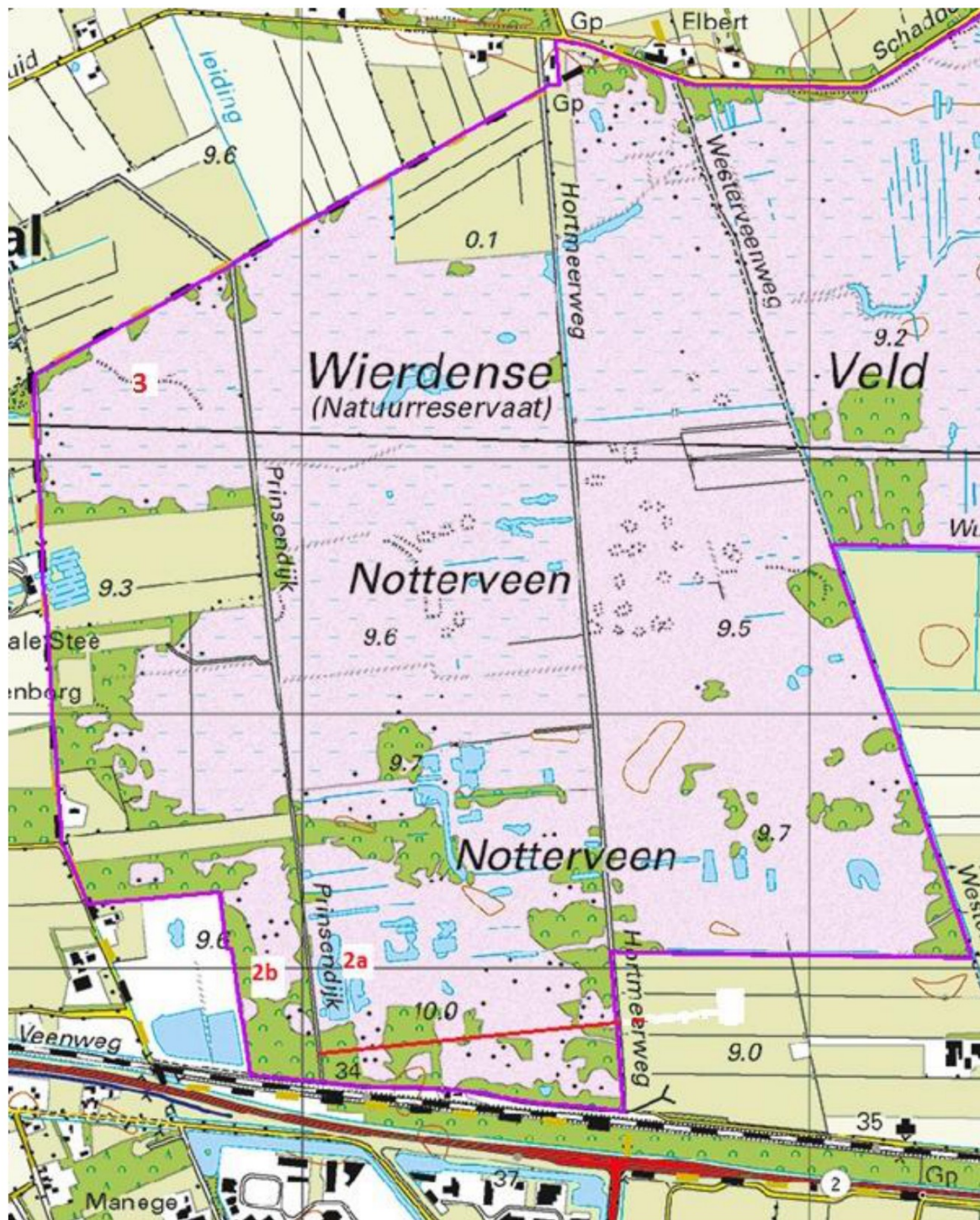
4b2. Hoogelaarsleiding

2.1 Overzichtskarten bezochte locaties

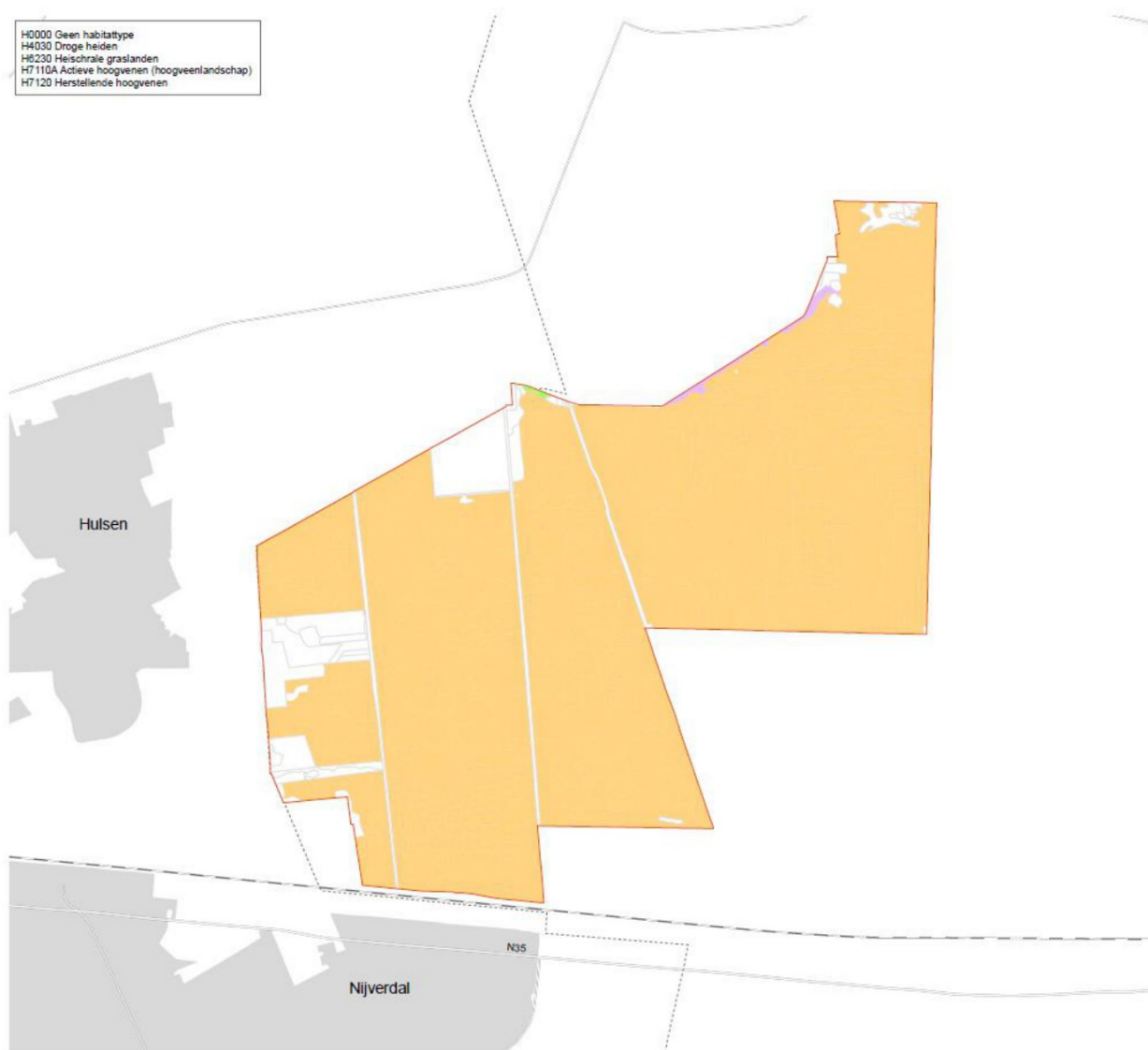
Figuur 2.1a: Huurnerveld. 1a Natte laagtes met veenvorming. 1b Droge Heide. 4a Uitstroomkanaal Wulpenweg. 4b Uitstroomkanaal Dwarsdijk & Hogelaarsleiding.

Figuur 2.1b: Notterveen. 2a Veenplassen aan de oostkant van de Prinsendijk. 2b Meer verdroogd terrein aan de westkant van de Prinsendijk. 3 Herstellend hoogveen aan de noordwest kant van het Wierdense veld (tevens westelijk van Prinsendijk)

2.2 Habitattypenkaart

H0000 Geen habitatype
H4030 Droge heiden
H6230 Heischrale graslanden
H7110A Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)
H7120 Herstellende hoogvenen

Natura2000 Habitatkarteringen

Wierdense Veld

Legenda

Natura2000-begrenzing Wierdense Veld

Habitatype

H0000
H4030
H6230
H7110A
H7120

Beleidsinformatie november 2014, kaartnummer 140263_43

0 200 400 600 Meters

provincie Overijssel

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen